

Nart Wielaard

PIJNLOOS PRIKKELDRAAD

Uitgeverij nart

APRIL 2046,
EEN JAAR EERDER

Hoofdstuk I

Glock 19

De achtergelaten rugzak die Alex op de tweede dag van zijn voettocht aantrof langs het pad was volgens militaire precisie ingepakt met spullen als droogvoer, waterfilters, een EHBO-kit, watervaste lucifers en warmtedekens. Hij was blijkbaar niet de enige geweest die met een ouderwetse voettocht het vertrouwde Haarlem had verlaten op weg naar onbekend terrein. De eigenaar van deze uit de kluiten gewassen rugzak was wel een stuk beter voorbereid. Hijzelf had naast wat doorsnee spulletjes als een slaapzak en kleding ook twintig energierepen en drie volle powerbanks ingepakt. En daarnaast nog een camelbak die ooit van zijn vader was geweest gevuld met zes liter drinkwater. Hij besloot de gevonden rugzak volledig te doorzoeken en schrok toen hij in een zijvak een pistool vond, gewikkeld in een zachte zwarte doek. Glock 19 Austria, zo las hij op de loop van het handzame wapen. Hij hield het een paar seconden in zijn handen en legde het in het gras. Het voelde onwerkelijk, als een object uit een wereld die niet de zijne was.

Hij bedacht dat de gevonden rugzak eigenlijk functioneerde als spiegel van zijn karakter. Een spiegel die een gevoel van schaamte veroorzaakte, al was dat een totaal

zinloze emotie. Want hoe kun je je schamen als er in de wijde omgeving helemaal niemand is die je acties ziet of er weet van heeft? Kun je je überhaupt wel schamen voor een actie waar helemaal niemand van op de hoogte is? Schaamte gaat eigenlijk niet over wat je *doet*. Het gaat over wie je *bent*. En dat maakt het alleen maar erger. Want de inhoud van deze rugzak fileerde zijn karakter meedogenloos. Alex scoorde als persoon waarschijnlijk wel een 9 voor analytisch vermogen, maar hooguit een zesje voor praktische daadkracht. Als je er objectief naar keek waarschijnlijk nog wel wat lager. *Analysis paralysis*, zo werd dat fenomeen in het Engels wel genoemd. Het was eigenlijk een wonder dat deze tocht daadwerkelijk was gestart na maanden denkwerk. En hoe was het in vredesnaam mogelijk dat hij zich niet beter had voorbereid? Anderzijds: wat had hij extra kunnen doen? Want waar koop je in Haarlem bijvoorbeeld zaken als waterfilters en watervaste lucifers? Hij had geen idee dat dergelijke zaken bestonden. Hij pakte de spullen weer in en probeerde dat precies te doen zoals hij de rugzak had aangetroffen. Zodat de eigenaar nooit zou doorhebben dat er met de inhoud was gerommeld. Ook al leek het hem sterk dat er ooit nog een eigenaar zou komen opdraven om zijn bezit op te eisen.

Alex ging even naast de rugzak zitten in het gras en keek om zich heen. Na twee dagen lopen was het beeld inmiddels vertrouwd. In de wijde omtrek was geen mens te zien. Er waren alleen maar akkers die het landschap volgens strenge rechte lijnen indeelden. Er was een al even strenge rechte weg waarover zelfrijdend vrachtverkeer voorbijzoeft. Het was schoon, het was stil en de ingezaaide gewassen leken

dit voorjaar perfect te kiemen. Het was een volmaakt georganiseerde wereld. En het was precies die perfectie die Alex zo beklemmend vond in zijn Haarlemse leven en die de aanleiding was geweest voor deze poging eruit te breken. De wereld waarin iedereen in harmonie samenleefde. Maar ook de wereld waar iedereen hetzelfde leek. Hij gruwde ervan.

Wat moest hij met de rugzak? Praktisch gezien was de rugzak het beste cadeau dat hij zich nu kon wensen en hij had in elk geval een paar blaarpleisters uit de EHBO-kit direct apart gelegd voor zijn stukgelopen hielen. Maar wat te doen met de rest? Het was duidelijk dat de rugzak er al even lag, gezien de manier waarop het gras eromheen gegroeid was. Er waren natuurlijk talloze opties over wat er kon zijn gebeurd, maar grofweg waren er toch maar twee denkrichtingen mogelijk. Richting 1 was dat de eigenaar de tocht met de dood had moeten bekopen en nu ergens tussen de rechte lijnen in dit landschap lag. Optie 2 was dat de eigenaar zijn tocht had afgebroken en was teruggegaan. In beide gevallen was het verre van logisch om de rugzak zomaar hier achter te laten.

Alex pakte zijn telefoon en probeerde tegen beter weten in verbinding te maken met het mobiele netwerk. Sinds hij een paar kilometer buiten de stad was gelopen lukte dat niet meer. Het mobiele netwerk functioneerde wel – vier van de vijf streepjes bevestigden dat – maar hij kreeg geen verbinding. Hij kon geen reden bedenken waarom.

Terug naar de rugzak. Feitelijk zou hij er niemand kwaad mee doen door hem mee te nemen en de succeskans van zijn ontdekkingstocht werd daarmee een stuk groter. Want hij

zou de tocht in elk geval langer kunnen volhouden. Maar was het ethisch gezien acceptabel? En was de rugzak ook niet een impliciete waarschuwing dat hij met een gevaarlijke exercitie bezig was? Een soort goddelijke interventie die iets duidelijk moest maken?

Hij hoorde zichzelf een paar zinnen uit een liedje uit zijn afspeellijst neuriën. 'I bought a dead man's suit... I didn't get no change. Now I'm seeing things that only dead men do.' Het overkwam hem vaak, van die oorzakelijke onwillekeurigheid in je hoofd gaan zitten en de situatie van het moment typeren.

De schemering begon al over de velden te vallen en Alex besloot ter plekke kamp op te slaan en daarmee een besluit over de rugzak uit te stellen tot morgenochtend. Afgelopen nacht had hij beroerd geslapen vanwege de nachtelijk kou die hij had onderschat en de warmtedeken zou dat probleem vast oplossen.

Nadat hij zich had geïnstalleerd in zijn slaapzak met warmtedeken belandde hij al snel in dromenland.

Een dromenland waarin hij een goudvis was die rondjes zwom in een kom met duizenden soortgenoten. De kom zat aan de binnenkant vol met groene aanslag, maar dat leek niemand te deren. Ze zwommen allemaal moeiteloos en stijlvol in het rond terwijl Alex zijn staart alleen maar wat housterig heen en weer zwiepte. Ze waren ook allemaal geanimeerd in gesprek en hadden geen aandacht voor wat er buiten de kom was. Sterker nog, ze hadden niet eens in de gaten dat er een kom was die hun wereld begrenste. Alex wel. Die stootte zich regelmatig tegen het glas en probeerde een glimp op te vangen door wat groen eraf te wrijven met

zijn mond, die als een zuignap over het glas ging. Hij voelde al gauw niet alleen zijn lippen maar ook zijn hoofd tegen het glibberige laagje heen en weer gaan.

Hij werd met een schok wakker. Een rottweiler stond naast zijn slaapzak over hem heen gebogen en was hem in het gezicht aan het aflikken. Het beest was behoorlijk vermagerd. Alex ging overeind zitten en probeerde met een zaklantaarn in de duisternis te zien of er nog iemand was. Niemand. De hond schrok van de plotselinge beweging en piepte ertussenuit. In een film zou de hond Alex hebben gegidst naar zijn baasje. Of wat er van dat baasje over was. Maar dit was geen film.

Opeens wist Alex het zeker. Deze tocht was zinloos. Hij pakte zijn spullen in en nam uit de rugzak alleen het pistool en de resterende blaarpleisters mee. Hoewel het nog donker was begon hij aan de terugreis.

APRIL 2047

Hoofdstuk 2

Instant antwoorden

Alex had de afgelopen jaren tientallen keren staan wachten bij de openstaande brug – in de volksmond de Verfroller – en al die keren was de graffiti aan de onderkant van de brug hem blijkbaar nooit opgevallen.

‘Curiosity killed the cat’, zo stond er te lezen.

De letter a was vormgegeven als een kat met een bolle kop en bovenmaatse snorharen. Het was een mooi beeld, al zou het ook weer te veel eer zijn om zoiets *street art* te noemen. Dat was niet echt een verwijt aan de graffitiartiest, want hoe doe je zoiets, graffiti spuiten aan de onderkant van de brug? Hij zag voor zich hoe een puistige puber met oversized hoodie stond te zwoegen in een gammal bootje in de donkere onderdoorgang, met spuitbussen boven zijn hoofd. Best lastig, het was eigenlijk een godswonder dat het er zo mooi uit was gekomen.

Bruine roeststrepn doorsneden beide c’s en maakten duidelijk dat de graffiti er toch al minstens een paar jaar moest hebben gezeten. Was hij dan altijd zo in gedachten verzonken geweest dat hij dit nooit had waargenomen? Had de graffitiartiest hier een specifieke boodschap willen achterlaten of was er een min of meer willekeurige tekst uit zijn spuitbus ontsproten? Alex zou er waarschijnlijk

nooit achter komen. Maar het was toch op zijn minst erg toevallig dat hij juist nu dit beeld zag? Als je bijgelovig was zou je denken dat deze graffiti waarschuwde tegen de zoektocht die hij vandaag startte. Net zoals de gevonden rugzak hem ongeveer een jaar geleden een teken had gegeven om te stoppen met wat hij deed.

Maar Alex liet zich niet meer tegenhouden.

Nadat een kleine stoet boten was voorbijgevaren daalde de brug weer langzaam terug in positie en gingen de slagbomen omhoog. Alex fietste verder naar zijn doel voor deze morgen: de stadsbibliotheek. Zijn missie voor vandaag was aanwijzingen vinden in oude boeken. Of zoiets. Hij wist eigenlijk niet wat hij precies ging doen. Hij moest in elk geval iets buiten zijn vaste routines doen. En hij wist na zijn voettocht van vorig jaar, waarover hij niemand had verteld, ook dat hij dat niet buiten de stad moest gaan zoeken.

Het was 10.14 uur toen hij aankwam bij de bibliotheek en er leek nog weinig activiteit. Alex wist zeker dat de bibliotheek op doordeweekse dagen om tien uur openging en duwde voor de zekerheid nog eens wat harder tegen de oude eikenhouten poort, die volgens de website toegang moest geven tot een binnentuin waar niet alleen een bibliotheek maar ook een koffietentje zat. Tevergeefs.

Gisteravond had hij zich in Flow voorbereid op zijn bezoek en daarbij ook de openingstijden gecheckt. Dat leverde weinig achtergrondinformatie op, behalve wat ronkende teksten over wat de bibliotheek allemaal kon betekenen voor de burger. Het steeds terugkerende motto – dat ook op de gesloten poort voor hem was te lezen – was ‘instant antwoorden’. De missie van de bibliotheek, zo was Alex

duidelijk geworden, was dus om burgers die met vragen zaten verder te helpen. En wel per direct.

Zo'n missie klonk misschien goed, maar als je er beter over nadacht was het juist totaal zinloos. Want die instant antwoorden, die kon je dus ook gewoon in Flow vinden, je persoonlijke *digital agent* die vaak de antwoorden al oplepelde voordat je zelf besepte dat je met een vraag zat.

Flow was je persoonlijke sidekick die altijd voor je klaar stond. Zolang je binnen de stad was tenminste, zo had hij vorig jaar ervaren bij zijn mislukte voettocht. Flow wist bijvoorbeeld feilloos dat je over een paar maanden een belastingaanslag zou krijgen en wees daar fijntjes op met een kant-en-klare cashflowvoorspelling als je op het punt stond een dure aankoop te doen. Flow bestelde ook keurig een dag tevoren de ingrediënten voor een pasta puttanesca, omdat de data uitwezen dat er vrienden kwamen eten over wie Flow wist dat die zo'n puttanesca wel konden waarderen. Desgewenst regelde Flow dan ook glutenvrije pasta als een van de gasten een glutenallergie in zijn persoonlijk profiel had staan. De sidekick deinsde er ook niet voor terug om nu en dan een moraliserende vinger op te steken: Flow zorgde namelijk niet alleen dat je koelkast vol was, maar bestelde ook automatisch caloriearme boodschappen als de data oordeelden dat het tijd was om wat aan je gewicht te doen. Je had als gebruiker de vrijheid om die optie uit te zetten, maar die werd dan wel een paar weken later weer automatisch geactiveerd. De zelflerende software voor deze 'anticipatory fridge' – aldus het persbericht bij introductie twee jaar geleden – stelde maar zelden teleur. Het vormde volgens het bedrijf het voorlopige hoogtepunt van de hyperefficiënte samenleving.

Vanmorgen zat er blijkbaar wat zand in de machine van die hyperefficiënte samenleving, want de poort naar de stadsbibliotheek bleef vooralsnog potdicht.

In de onderdoorgang naar de poort hingen wat afbeeldingen over de historie van de bibliotheek. Een foto achter glas trok Alex' aandacht. De zwart-witafbeelding portretteerde een overdaad aan mannen, stuk voor stuk gekleed in donkere pakken. Ze poseerden voor een grote en rijkelijk gevulde boekenkast. Het was duidelijk dat het fotomoment een belangrijk moment in hun leven was en dat zo'n foto misschien maar een paar keer in hun leven werd genomen. Ze waren er vast trots op. Ze hadden zich erop gekleed en gezorgd dat hun haren in een loeistrakke scheiding zaten. Ze rechtten hun rug en hadden de borst vooruit. Hoe zouden ze eruit hebben gezien als er geen fotograaf in de buurt was?

Alex moest daarbij onwillekeurig denken aan het beroemde schilderij van de Belgische kunstenaar Magritte, waar hij een paar weken geleden nog een kort gesprek over had met zijn sportmaatje Oscar. Na een uurtje squash zaten ze aan de bar wat na te praten en Oscar had geen flauw idee waar hij het over had toen Alex hem de beroemde afbeelding van een pijp liet zien met daaronder de woorden '*Ceci n'est pas une pipe*'. Dit is geen pijp.

'Ik zou niet weten waarom dit kunst is,' had Oscar gezegd. 'Mijn neefje van acht jaar kan ook een vliegtuig tekenen en daaronder zetten dat het geen vliegtuig is. Maakt dat hem tot een kunstenaar?'

'Het kopiëren van een idee is weinig creatief. Het gaat natuurlijk niet om de pijp. Het gaat erom dat het schilderij

je buiten je eigen kaders laat denken. Wat denk jij als je dit ziet?’

‘Dat het wel degelijk een pijp is. Dat die Margriet verkeerde shit heeft gerookt in die pijp van hem.’

‘Magritte, niet Margriet. Nogmaals, het gaat natuurlijk niet om de pijp. Het gaat erom dat hij ons laat nadenken over wat we zien. Dat zijn werk niet een pijp is, maar een afbeelding van een pijp. Of misschien nog wat conceptueler: dat het alleen maar wat laagjes olieverf zijn waar je naar kijkt. Ik vind dat een geweldige manier om de kijker te triggeren tot nadenken.’

‘Oké, oké. Ik denk dat ik het snap. Voor dat soort perspectieven heb ik jou altijd nodig. Ik kom daar zelf niet op. Jouw geest werkt duidelijk anders dan de mijne. Ik bedoel, ik zou echt niet weten wat voor nut het heeft om over dat soort vragen na te denken.’

‘Jij bent beter in squash. Ik ben beter in filosofie. Zullen we het daarop houden?’

‘Dat eerste is een feit, ook vandaag weer. Maar blijf vooral proberen, want je wordt wel steeds beter. En over dat tweede: wat heb je aan al dat gefilosofeer? Je wordt er geen vrolijker mens van, Alex. Misschien moet je wat extra Dubno nemen. Dan land je vanzelf weer op aarde.’

Alex bedacht dat elke foto eigenlijk een *trahison des images* was, zoals Magritte zijn werk had gedoopt: een verraad van de voorstelling. Ook deze oude foto van een bibliotheekzaal.

Er werd hoorbaar gemorreld aan de poort en toen hij openzwaaide zag Alex een man met een wat pafferig gezicht. De bibliothecaris. Hij had een kalend hoofd en het

resterende haar was aan de achterkant samengebonden in een paardenstaart. Paardenstaart leek oprecht verbaasd dat er iemand stond te wachten. Hij mompelde binnensmonds iets wat leek op een excuus dat hij te laat was en maakte met een armgebaar duidelijk dat Alex kon doorlopen.

De bibliotheekzaal stelde hevig teleur. Gisteravond had Alex beelden bij elkaar gefantaseerd over donkerbruine houten lambriseringen en eindeloze rijen met kasten vol boeken. De eeuwenoude entree met de eikenhouten poort had die verwachtingen ook nog eens versterkt. De werkelijkheid waarin hij zich nu bevond was niet meer dan een rijtje van zes witte terminals waarachter je kon plaatsnemen op een kruk. Je kon vervolgens je vragen indienen en een robotarm haalde dan de beloofde instant antwoorden uit hoge metalen rekken in een ruimte daarachter op.

Paardenstaart leek de teleurstelling van zijn gezicht te lezen.

‘Voor het eerst hier? Kan ik helpen?’

‘Op een of andere manier is dit niet wat ik had verwacht van een bibliotheek. Ik had verwacht om zelf eindeloos door boeken te kunnen grasduinen. Gehoopt vooral.’

‘Niemand wil dat nog. En ik begrijp dat ook wel. We hebben nu een jaar of tien alles gedigitaliseerd en aangesloten op Flow, dus kun je net zo goed online onze bibliotheek bekijken. Vanuit je leunstoel. Dat we er nog steeds zijn hebben we te danken aan een wet van inmiddels geloof ik meer dan dertig jaar oud. Een politicus maakte zich er destijds hard voor dat grotere steden een bibliotheek moeten hebben en kreeg zijn zin. Echt veel nut heeft het allemaal niet meer, ook al omdat er inmiddels geen nieuwe fysieke

boeken meer verschijnen. Het enige verschil met thuis is dat je het boek hier nog echt in handen kunt krijgen. Thuis kun je alleen de digitale kopie inzien.’

En dan heb je thuis ook nog eens geen last van openings-tijden en zich verslapende paardenstaarten, dacht Alex, maar hij besloot daar maar geen opmerking over te maken. De paardenstaart leek opnieuw zijn gedachten te lezen: ‘En precies daarom komt er vrijwel niemand meer hier, behoudens wat plukjes oudere mensen. Nostalgiezoekers. Er gaan tegenwoordig dagen voorbij dat er helemaal niemand komt. Het maakt weinig uit of ik er wel of niet ben. Maar wat kan ik voor je doen?’

‘Ik ben niet specifiek naar iets op zoek, maar had juist gehoopt om wat rond te kunnen kijken tussen de boeken zelf.’

‘Maar dat kan toch ook achter de terminal?’

Nee, dat kon niet vanachter de terminal. In elk geval voelde het anders. Alex had een paar dagen nagedacht over waarom zijn zoektocht moest beginnen met een bezoek aan een fysieke bibliotheek. En ook wat een fysieke bibliotheek zo mooi maakt. Als je aan Flow vraagt om informatie over – pak ’m beet – een specifiek griepvirus of de historie van de ukelele, hoe weet je dan dat het systeem ook echt alle boeken over dat onderwerp serveert? En niet een bepaald deel van de boeken afschermt omdat dat deel politiek gevoelig ligt of omdat er andere belangen zijn om dat af te schermen? Elk zoekstelsel is in essentie niet meer dan een venster op de collectie boeken en door dat venster zie je niet alles. Als je zelf langs een boekenkast loopt weet je in elk geval zeker dat je alles ziet wat er is, al is er dan natuurlijk ook geen enkele garantie dat die boekencollectie volledig is.

En precies daarom had hij het gevoel dat een fysieke bibliotheek een prima begin was van zijn zoektocht.

Het was echter zo goed als zeker dat dit soort conceptuele analyses bij Paardenstaart weinig vruchtbare bodem zouden vinden. Paardenstaart deed gewoon zijn dagelijkse ding. Paardenstaart twijfelde vast nooit en was simpelweg gelukkig als hij na sluitingstijd weer thuis achter Flow kon plaatsnemen. Paardenstaart was vast een fan van PleasureX, de module van Flow die digitale seks tot een niveau had opgeschroefd dat naar verluidt beter was dan *the real thing*. Paardenstaart had de laatste update van PleasureX, zeker weten.

Alex besloot zich niet zomaar met een kluitje in het riet laten sturen.

‘Voor mij gaat het ook om het avontuur. Het lijkt me heerlijk om al die boeken bij elkaar te zien. En gewoon eens te kijken wat er vroeger allemaal werd geschreven. Lekker willekeurig. Misschien wel over allerlei onderwerpen die we nu gewoon helemaal vergeten zijn, onderwerpen waar niemand nog naar vraagt. Kan ik ook zelf eens kijken en wat boeken pakken?’

‘Ik zou je in theorie kunnen binnenlaten. En als je dan iets pakt, dan moet ik dat handmatig invoeren in het systeem. Is wel wat gedoe. Als het echt een halszaak voor je is, dan zou...’

‘Het is een halszaak.’

Paardenstaart zuchtte, maar bleek toch flexibeler dan gedacht. Hij rommelde wat in een bureaulade en haalde een sleutel tevoorschijn.

‘Als ik je een halfuur lang binnenlaat, is dat genoeg?’